

УДК 316.613.42

Данильченко Т. В.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної, вікової та
соціальної психології,
Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т. Г. Шевченка
E-mail: dan20151975@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТА НЕБЛАГОПОЛУЧЧЯ

У статті наводяться результати емпіричного дослідження (N=436) структури суб'єктивного соціального благополуччя (ССБ). Для аналізу використано методи data mining. Показано, що структура ССБ відрізняється у осіб з високим його рівнем («благополучних») і низьким («неблагополучних»). У переживанні соціального благополуччя важливу роль відіграє публічність і відсутність відчуття соціального відмежування. Переживання неблагополуччя породжене дефіцитарною орієнтованістю соціальних потреб, особливо в емоційному прийнятті і соціальній зв'язності. Соціальне благополуччя та неблагополуччя – різні за психологічною структурою феномени.

Ключові слова: суб'єктивне соціальне благополуччя, соціальне неблагополуччя, нейронна мережа, соціальне схвалення, соціальна зв'язність

In the article the results of the empirical research (N=436) structures of subjective social well-being (SSWB) are shown. For the analysis methods, intellectual data analysis is used. It is shown that the structure SSWB differs at persons with its high level («flourishing») and low («unsuccessful»). In experience of social well-being, there are important role-played by publicity and absence of feeling of social dissociation. Experience of ill-being is generated by orientation deficiency of social needs, especially in emotional acceptance and social coherence. Social well-being and ill-being are phenomena different in psychological structure.

Key words: subjective social well-being, social ill-being, neural network, social approval, social coherence.

Постановка проблеми. Історія вивчення позитивного та негативно-го полюсу людського існування в психології представлена холістським та диференційованим підходом. Перші теорії розглядали емоційні переживання як цілісну систему, що має дихотомічний вимір: зниження позитивних переживань (радості, захвату, щастя) автоматично веде до підвищення негативних переживань (смутку, туги, нудьги тощо). Відповідно «позитивні» та «негативні» відчуття розглядалися як полюси одного континууму [3; 4]. Однак в останній час більшого поширення набуває думка, що це незалежні виміри, кожен з яких регулюється за власними правилами [7; 9; 12]. Навіть висловлюється думка, що позитивні думки виникають в іншому відділі мозку як результат специфічних нейрохімічних процесів [11]. Загальний висновок вчених полягає в тому, що «дві незалежні системи регулюють поведінку: одна, пов'язана з винагородами або позитивними ситуаціями, а інша – з загрозами або негативними ситуаціями» [13, 201].

Уявлення про емоційні переживання людини ще більш ускладнилось із появою таких нових наукових категорій, як «емоційний інтелект», «суб'єктивне благополуччя», «психологічне благополуччя». Розуміння того, що емоції можуть бути викликані різними чинниками (фізичними, психологічними, соціальними), та увага дослідників (в межах постмодерністської методології) до суб'єктивного світу особистості, привів до виділення таких феноменів як фізичне, економічне, психологічне, соціальне благополуччя.

Аналіз останніх досліджень. Найчастіше благополуччя і неблагополуччя визначається як реакція особистості на конкретні життєві обставини, які виникли в процесі життєдіяльності, що трактуються як сприятливі або ні. Так, у праці індійських дослідників С.Р. Чоудхурі та А. Бармана соціальне благополуччя визначається як кінцевий стан, коли головні потреби задоволені, а людина здатна успішно реагувати на соціальні зміни в житті [10]. Відповідно соціальне неблагополуччя – психологічний стан, породжений усвідомленням особистістю неможливості змінити своє незадовільне становище через відсутність ресурсів впливу. Запропоновані численні переліки об'єктивних критеріїв, що зумовлюють переживання благополуччя / неблагополуччя, однак їх валідність через суб'єктивність індивідуальних параметрів оцінки якості життя залишається сумнівною. Так, в дослідженні О. Овчар стилю споживацької поведінки осіб з низьким економічним статусом була виявлена парадоксальна група (12,8%), для якої характерний високий суб'єктивний рівень задоволеності матеріальним добробутом при об'єктивно низькому рівні фінансової забезпеченості [6]. Відповідно дослідники стали більшу увагу приділяти суб'єктності

в психологічному переживанні особою власного життя. Наприклад, була запропонована теорія благополуччя, ключовим принципом якої постає досягнення рівності й процес соціального порівняння [8].

Виюкремення невіршених раніше частин проблеми. Незважаючи на численні дослідження суб'єктивного благополуччя в гедоністичній трактовці, соціальне благополуччя здебільшого виступає предметом соціологічного аналізу. В психології соціальне благополуччя і соціальне неблагополуччя настільки протиставлене, що вивчається різними її галузями: позитивною психологією в першому випадку і психологією соціальної роботи – в другому. Визнаючи той факт, що людина протягом життя і конкретних життєвих ситуацій може переживати як благополуччя, так і неблагополуччя, в рамках наукового вивчення психологи дещо штучно розмежували дані феномени. Саме тому предметом нашого дослідження виступало суб'єктивне соціальне благополуччя (ССБ), яке ми трактуємо як інтегральний соціально-психологічний феномен, що відображає усвідомлення й оцінку соціального функціонування на основі співвідношення між рівнем домагань і ступенем задоволення соціальних потреб суб'єкта, у результаті чого особистість визначає своє соціальне буття як оптимальне і переживає почуття приємності [1].

Розуміння того, що соціальне (не)благополуччя є не унітарною, а багатовимірною системою, загальне переживання якого залежить від структурної організації його складових, обумовило **мету** статті – дослідження того, як змінюється структура суб'єктивного соціального благополуччя залежно від рівня його вираженості.

В дослідженні прийняло участь 436 респондентів: 253 (58%) жителів міста Чернігова та 183 (42%) – області, з них 250 жінок (57,34%) та 186 (42,66%) чоловіків. За віком: 20-23 роки – 22,2%, 24-29 років – 25,2%, 30-44 років – 22,9%, 45 років і старше – 19,7%. Респондентами виступали представники різних професій: психологи, працівники театру, освітніх та медичних закладів, водії, інженери, бухгалтери, держслужбовці тощо.

Суб'єктивне соціальне благополуччя оцінювалося за допомогою авторського Опитувальника суб'єктивного соціального благополуччя [2]. Задоволеність соціальним становищем оцінювалося за допомогою Шкали суб'єктивної оцінки задоволеності життям (SLS – Subjective Life Satisfaction Scale, 2008) А. В. Лібіної [5].

Математико-статистична обробка результатів здійснювалась за допомогою пакету комп'ютерних програм SPSS Statistica 18.0 та SPSS Modeler 18.0. Для перевірки гіпотези про якісні відмінності структурної організації рівнів ССБ загальна вибірка за методом контрастних

груп була розподілена на п'ять кількісно вирівняних груп респондентів – «низький», «нижчий від середнього», «середній», «вищий від середнього» та «високий» рівні ССБ.

Кореляційні матриці і нейронні мережі, отримані в кожній групі, порівнювалися між собою. Індекси внесків окремих компонентів в загальний показник ССБ розраховувалися за допомогою регресійного аналізу (лінійна структура) та нейронних мереж (нелінійна структура).

Виклад основного матеріалу. Наше теоретичне припущення полягало в тому, що ССБ є нелінійною, гетерогенною, а не унітарною (одномірною) структурою. Необхідно розрізнити вираженість ССБ (кількісний показник його складових) і його структуру (організацію його складових). При цьому потрібно враховувати індивідуальну динаміку цієї структури, оскільки вона залежна не тільки від рівня задоволення соціальних потреб, але й від об'єктивних чинників життя людини (наприклад, вплив віку, статі, шлюбного статусу, міста проживання, кризового чи стабільного розвитку суспільства тощо).

На першому етапі для перевірки припущення про нелінійність зв'язків між складовими ССБ ми здійснили порівняльний аналіз структур ССБ лінійними та нелінійними методами. Традиційним для вивчення структури певного явища в статистиці є використання лінійної регресії, в якій підгінна функція визначається гіперплощиною. Тому важливим є збереження нормального розподілу, що мало виправдане при аналізі певних психологічних явищ, зокрема і благополуччя, яке апріорі має правостороннє зміщення. Також регресійний аналіз виходить з позиції незв'язності вхідних змінних, що в психологічних дослідженнях зустрічається порівняно рідко, оскільки психіка є системною властивістю.

Виходячи з теоретичних припущень, ми спиралися на багатовимірну логіку для статистичного аналізу, з цією метою використовувалася програма SPSS Modeler, яка дозволяє побудувати нейронні мережі різного типу. Нейронні мережі є інструментом Data mining (інтелектуальний аналіз даних з метою пошуку прихованих закономірностей), який має можливість самостійно будувати гіпотези про взаємозв'язки. Використовувався багатошаровий персептрон – нейронна мережа прямого поширення сигналу. Вхідними предикторами виступали шкали ССБ, а вихідним – його загальний рівень. Була реалізована z-стандартизація даних, оскільки налаштування нейронної мережі чутливе до масштабу виміру ознак.

Очевидною при аналізі загальних даних є доцільність застосування регресійної моделі, оскільки створення методики передбачає пере-

вірку на структурну валідність за допомогою конфірматорного факторного аналізу. Однак використання нейронної мережі довело, що навіть в такому випадку існують складніші нелінійні перетворення. Відображення лінійної системи (регресії) має вигляд мережі з одним нейроном, однак в нашому дослідженні за емпіричними результатами була побудована модель з двома нейронами, що є ознакою нелінійних залежностей. Порівняння загальної структури ССБ, отриманої за допомогою лінійного регресійного аналізу та нейронних мереж, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняння статистичних моделей аналізу загальної структури ССБ

	Лінійна регресія	Нейронна мережа			Мережа Байєса	
			нейрон 1	нейрон 2		
	B	W	2,019	2,086	w	S
Соціальна помітність	0,398	0,303	0,149	0,006	0,275	0,365
Соціальна дистантність	-0,294	0,195	-0,064	-0,089	0,364	0,608
Емоційне прийняття	0,266	0,186	0,013	0,125	0,078	0,861
Соціальне схвалення	0,236	0,178	0,021	0,099	0,141	0,139
Соціальні переконання	0,173	0,137	0,092	0,004	0,141	0,498
% пояснення	100%	99,7%				
	$\beta < 1,0$	$\sum_w = 1,0$		$\sum_w = 1,0$		

Нейронні мережі, на відміну від лінійної регресії, для якої характерні пропорційні співвідношення, використовують нелінійні залежності¹. Найчастіше використовують гаусові функції у вигляді дзвона. Оскільки аналізується суб'єктивний аспект соціального функціонування, можемо припустити, що лінійні залежності (більше – менше, більше – більше, менше – менше) представлені при побудові когнітивної структури обмежено. Наприклад, очевидним є той факт, що не всі соціальні ситуації, пов'язані з взаємодією з іншими людьми та групами, будуть мати вплив на переживання ССБ. Деякі з них залишаються нейтральними або ігноруються, і, навпаки, окремі контакти і соціальні ситуації можуть мати велику суб'єктивну значущість і суттєво

¹) В нашому аналізі за функцію активації слугував гіперболічний тангенс, оскільки діапазон його значень лежить в межах $-1 \dots 1$, а в підрахунках використовувалася z-стандартизація.

відбитися на відчутті соціального благополуччя. Вагові коефіцієнти відображають вплив кожного предиктора на відгук кожного нейрона, тому внесок предикторів ілюструє важливість конкретної змінної для точної роботи нейронної мережі (в нашому випадку – прогнозування загального рівня ССБ). Зміщення відображає різницю між бажаним сигналом (вхідними значеннями) і отриманим у результаті моделювання та є критерієм якості прогнозу. В нашій моделі значення похибки: $-0,082$ (дуже незначне), що свідчить про високу прогностичну точність моделі.

Фактично виявлено два приблизно рівнозначні способи набуття ССБ (виходячи з вагових коефіцієнтів нейронів – $2,019$ та $2,086$), які можуть комбінуватися в переживаннях однієї людини. У першому випадку найбільш значущими параметрами виступають соціальна помітність, соціальні переконання та знижена соціальна дистантність (прийняття і схвалення відіграють менш значущу роль) – «Я і громада». На нашу думку, йдеться про позитивну взаємодію в колі інструментального спілкування (колеги, товариші, знайомі, малознайомі люди, в контакт з якими суб'єкт відіграє конвенційні ролі). Тоді як в другому випадку провідними компонентами переживання ССБ є емоційне прийняття, соціальне схвалення і, знову ж таки, знижена дистантність – «Я і близькі люди». ССБ в цьому контексті забезпечується прийняттям (підтримкою, повагою, схваленням) в колі турботи (сім'ї, родичів, друзів). Отже, очевидно, що ССБ передбачає два виміри, які можуть мати суб'єктивно відмінну цінність навіть для одного індивіда як в ході життя в цілому, так і в процесі конкретної ситуації соціальної взаємодії.

Таким чином, з точки зору статистичної значущості провідну роль у лінійній моделі відіграє соціальна помітність ($0,398$), а в нелінійній – соціальна помітність ($0,149$) і емоційне прийняття ($0,125$), тоді як з точки зору структурної значущості (мережа Байєса) головним є соціальне схвалення ($0,8$) й емоційне прийняття ($0,5$), яке обумовлює оцінки всіх інших вимірів ССБ. Виявлено неочевидну закономірність: емоційне прийняття є психологічним фільтром, через який оцінюється рівень задоволеності всіх інших соціальних потреб, провідними з яких є соціальна помітність і соціальне схвалення. Таким чином, провідними можуть виступати всі (за виключенням соціальних переконань) складові ССБ.

Для перевірки гіпотези про якісні відмінності структурної організації рівнів ССБ загальна вибірка за методом контрастних груп була розподілена на п'ять кількісно вирівняних груп респондентів – «низький», «нижче від середнього», «середній», «вище від середнього» та

«високий» рівні ССБ (табл. 2). Очевидно, що співвідношення рівнів окремих складових і загального показника ССБ є відносним.

Таблиця 2

Вираженість компонентів ССБ залежно від його рівня (N=436, стени)*

	Рівень ССБ середні значення його складових				
	Високий N=90	Вище від середнього N=86	Середній N=88	Нижче від середнього N=87	Низький N=85
Соціальна помітність	8,47	7,06	5,72	5,06	3,49
Соціальна дистантність	3,94	5,33	5,68	6,60	7,46
Емоційне прийняття	7,35	6,87	5,88	4,79	3,45
Соціальне схвалення	8,30	6,95	5,79	4,94	3,09
Соціальні переконання	7,95	6,91	7,31	6,74	5,97
Загальний показник ССБ	8,74	7,20	5,90	4,72	3,06

* курсивом виділено показники, між якими немає статистичних відмінностей

Взаємозумовленість структурних складових ССБ підтверджено в ході регресійного аналізу та побудови нейронних мереж для контрастних груп. У ході покрокового регресійного аналізу даних кожної групи виявлено парціальні внески складових ССБ у його загальну структуру (рис. 1). За допомогою побудови нейронних мереж з'ясувалися їх інтегровані внески.

Так, провідну роль (найбільший внесок в загальну дисперсію) в групі з найвищим рівнем ССБ має соціальна помітність (публічність). Для даних респондентів важливо задовольняти прагнення бути в центрі соціальної уваги, здійснювати вплив на інших людей у процесі досягнення своїх цілей. Вони орієнтовані на соціальні стандарти успіху і акцентують важливість діяльності та власної особистості в цілому. Відзначимо, що в структурі переживання ССБ соціальне схвалення має найменший внесок в загальний індекс серед всіх представлених груп.

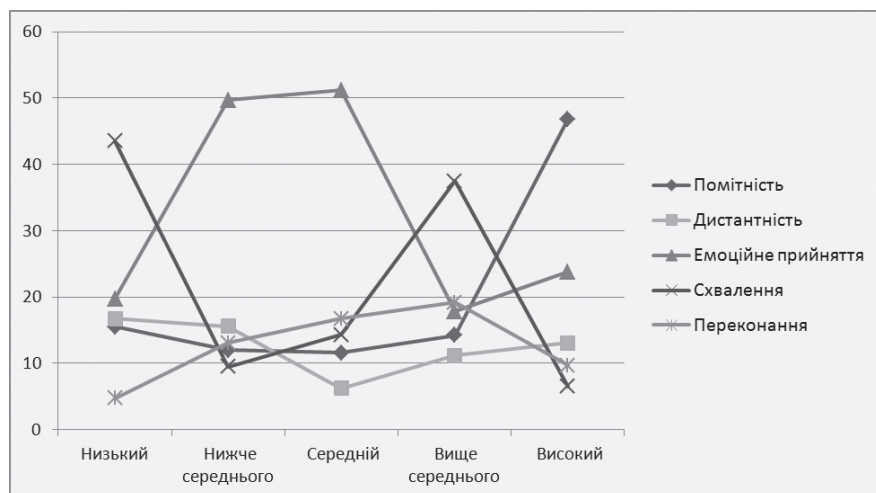

Рис. 1. Парціальний внесок окремих компонентів у загальний індекс ССБ залежно від його рівня (у %)

В «неблагополучній» групі ССБ провідне значення має емоційне прийняття (гарні стосунки з близькими). Оскільки задоволеність стосунками з різними соціальними об'єктами в ній доволі низька, можемо припустити, що респонденти переживають фрустрованість з приводу емоційного прийняття в «колі турботи». Вони мають актуалізовану незадоволену потребу у підтримці та визнанні з боку близьких людей. Внески інших параметрів ССБ для цієї групи істотно менші та знаходяться на приблизно однаковому рівні. Для переживання ССБ в групі з його низьким рівнем позитивні соціальні переконання не відіграють суттєвої ролі.

При врахуванні нелінійності та взаємозумовленості зв'язків між параметрами ССБ були отримані аналогічні результати (рис. 2): для високого та низького рівня ССБ характерний більш диференційований внесок окремих шкал ССБ для його переживання. Зафіксовано для високого рівня ССБ ще більший сукупний вплив соціальної помітності та менший - емоційного прийняття, однак для низького на перше місце виходить соціальна дистантність.

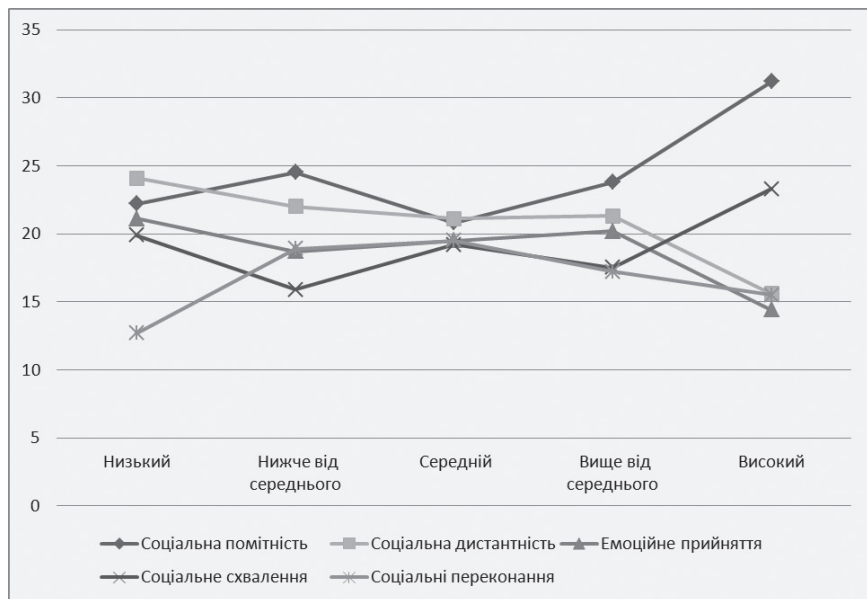
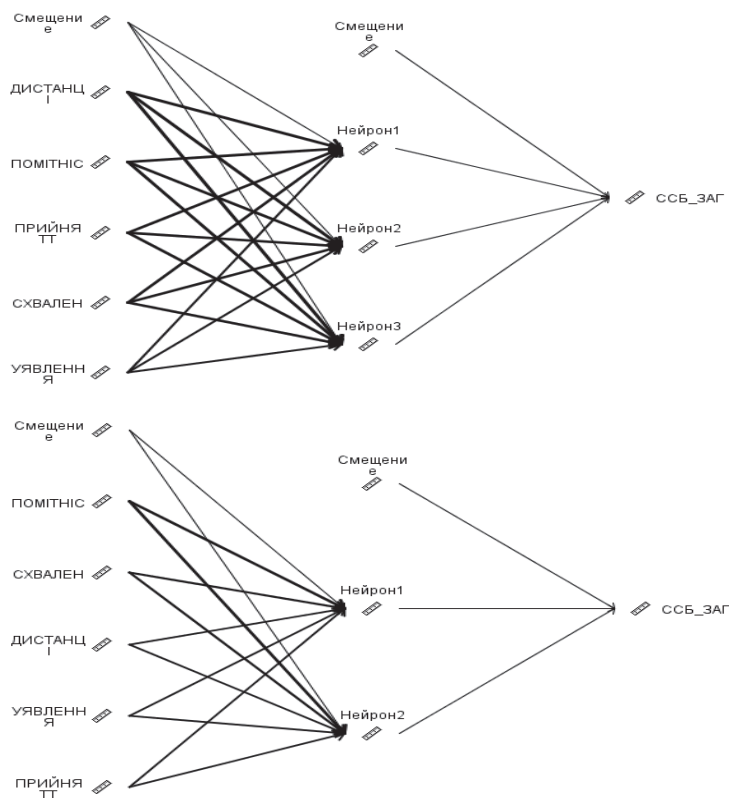

Рис. 2. Інтегрований внесок окремих компонентів в загальний індекс ССБ залежно від його рівня (у %)

Виходячи з того, що ССБ – нелінійна структура, були створені нейронні моделі для кожного рівня ССБ, які мали різну кількість нейронів та рівень прогностичної точності. Нейронні мережі дозволяють врахувати сукупний вплив декількох змінних на кінцевий результат при нелінійних зв'язках даних. Моделі нейронних мереж для груп з високим і низьким рівнем наведені на рисунку 3. Виявлено різну кількість нейронів, тобто структура ССБ на різних рівнях має відмінну складність (табл. 3). Чим більша кількість нейронів, тим складніша нелінійна залежність між змінними відображується. Отже, внутрішня структура ССБ на вищому за середній, середньому та низькому рівнях має більшу неузгодженість. Вважаємо, що це можна пояснити нестабільністю структури, нечіткістю усвідомлення когнітивних складових соціального благополуччя і динамічністю афективних. У свою чергу, дане явище може призвести як до нестійкості переживання благополуччя (в часі й системах відносин), так і досягнення його за допомогою задоволення різних соціальних потреб (варіативності поведінки й афекту).

Примітка: Низький рівень ССБ («Неблагополуччя»); Високий рівень ССБ («Благополуччя»)

Рис. 3. Нейронна структура суб'єктивного соціального благополуччя на його низькому та високому рівнях

Низька організованість структури ССБ може відображати низький вплив соціального благополуччя на регуляцію життєдіяльності індивіда. Непрямим доказом цього є відсутність детермінації суб'єктивного благополуччя оцінкою соціального функціонування в групі з середнім рівнем ССБ. Соціальна ситуація при низькому рівні ССБ розглядається як неідеальна, як така, що не відповідає очікуванням суб'єкта, така оцінка провокує соціальну рефлексію. Індивід аналізує власні життєві прагнення, соціальну поведінку і шукає засоби задоволення соціальних потреб. Тому в групі «неблагополучних», порівняно з середнім рівнем, когнітивна структура ССБ більш диференційована.

Таблиця 3

Особливості нейронних мереж (нелінійних структур) на різних рівнях ССБ

	Рівень ССБ				
	Високий N=90	Вище від середньо- го N=86	Середній N=88	Нижче від середньо- го N=87	Низький N=85
% пояснення	97,5	99,6	99,6	99,9	97,6
	Значущість пре диктора				
Соціальна помітність	0,312	0,238	0,208	0,245	0,222
Соціальна дистантність	0,156	0,213	0,211	0,220	0,241
Емоційне прийняття	0,144	0,202	0,195	0,187	0,211
Соціальне схвалення	0,233	0,175	0,192	0,159	0,199
Соціальні переконання	0,155	0,172	0,195	0,189	0,127
	Нейрон 1				
Вага нейрона (w)	1,663	1,656	0,765	-1,869	1,050
Соціальна помітність	0,243	1,014	1,091	-0,745	0,430
Соціальна дистантність	0,189	-0,903	-1,078	0,691	-0,057
Емоційне прийняття	0,141	0,548	0,904	-0,541	0,399
Соціальне схвалення	0,250	0,495	0,611	-0,285	0,131
Соціальні переконання	0,159	0,562	0,907	-0,444	0,088
	Нейрон 2				
Вага нейрона (w)	1,681	0,167	1,321	-0,478	0,539
Соціальна помітність	0,143	1,914	0,884	-1,035	0,285
Соціальна дистантність	-0,409	-2,173	-1,018	1,061	-0,237

Емоційне прийняття	0,057	1,101	0,607	-0,807	0,254
Соціальне схвалення	-0,009	0,654	0,593	-0,486	0,064
Соціальні переконання	0,039	0,963	0,553	1,061	-0,256
Нейрон 3					
Вага нейрона (w)	-	0,091	0,007	-	-0,623
Соціальна помітність	-	-0,055	-0,460	-	0,012
Соціальна дистантність	-	0,893	0,461	-	0,324
Емоційне прийняття	-	0,183	0,017	-	-0,069
Соціальне схвалення	-	-0,123	-0,328	-	-0,256
Соціальні переконання	-	0,255	-0,896	-	-0,256
Загальне зміщення	-0,274	0,121	-0,071	0,144	-0,855

Висновки. У групі з високим рівнем благополуччя, з одного боку, важливу роль відіграє публічність, з іншого – відсутність відчуття соціального відмежування. Схожу картину спостерігаємо в групі вище від середнього, однак зазначимо, що підтримування комфортної соціальної дистанції для них має більшу значущість (з різними показниками вона входить в усі три нейрони). «Середня» група за образом благополуччя дуже схожа на вищу від середнього, за виключенням гальмуючого впливу соціальних переконань. Можемо припустити, що зміст останніх ймовірно виступає фактором зниження загального переживання ССБ. Зауважимо, що показники соціальної дистантності, яка в даному опитувальнику є відображенням міри соціальної зв'язності, мають в різних нейронах як позитивне, так і негативне значення. Даний факт, на нашу думку, підтверджує балансну природу даного параметру: високі показники за цією шкалою відображують переживання соціальної відмежованості, тоді як низькі – можуть виступати свідченням високої соціальної залежності. Відповідно, кожен індивід має віднайти ту міру соціальної зв'язності, яка забезпечує переживання ним соціального комфорту.

Для «благополучних» задоволеність соціальними взаєминами впливає на загальну задоволеність життям, однак не суттєво. Соціальна ситуація сприймається як «нормальний» стан, що мало рефлексується. Ключовим компонентом ССБ є соціальна помітність, яка пов'язується не із сімейними взаєминами, а із загальними соціальними стандартами успіху й досягнень.

У групі «неблагополучних» соціальна помітність пов'язується з емоційним прийняттям близькими людьми, тобто вони орієнтовані перш за все на «ближнє коло». Оскільки показники задоволеності стосунками з ним низькі, можемо припустити фрустровану потребу в емоційній підтримці. Також в даній групі виявлені від'ємні показники вагових коефіцієнтів нейронів – цей факт свідчить про гальмуючий вплив нейронів. Тобто можемо зробити висновок про дефіцитарну орієнтацію соціальних потреб у осіб з низьким рівнем ССБ: особливо соціальної помітності та дистантності. Тобто «неблагополучні» відчувають себе нереалізованими в публічному плані та відмежованими від соціальних відносин як у ближньому колі, так і в групах контакту.

Оскільки зв'язок характеру соціальних потреб та соціального благополуччя залишається неясним, **перспективи подальших досліджень** вбачаємо в його з'ясуванні: чи дефіцитарна орієнтація соціальних потреб призводить до зниження ССБ, чи некомфортна соціальна ситуація формує дефіцитарну орієнтацію.

Список використаних джерел

1. Данильченко Т. В. Суб'єктивне соціальне благополуччя як научна проблема / Т. В. Данильченко // Modern Science. – Moderní věda. – 2015. – № 6. – С. 78–90.
2. Данильченко Т. В. Питальник «Суб'єктивне соціальне благополуччя»: методологічне обґрунтування і процедура розробки / Т. В. Данильченко // East European Scientific Journal. – 2015. – № 3 (4). – С. 20–29.
3. Ильин Е. П. Эмоции и чувства / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2001. – 752 с.
4. Куликов Л. В. Детерминанты удовлетворенностью жизнью / Л. В. Куликов // Общество и политика ; [Ред. В. Ю. Большаков]. – СПб.: Изд-во СПб. ун-та, 2000. – С. 476–510.
5. Либина А. В. Совладающий интеллект: человек в сложной жизненной ситуации / А. В. Либина. – М.: Эксмо, 2008. – 400 с.
6. Овчар О. В. Соціально-психологічні особливості стилю споживання матеріальних благ особами з низьким економічним статусом: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. псих. наук; спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / О. В. Овчар. – НАПН України; Ін-т соціальної та політичної психології. – К., 2016. – 17 с.

7. Arthaud-Day M. L. The subjective well-being construct: A test of its convergent, discriminant, and factorial validity / M. L. Arthaud-Day, J. C. Rode, C. H. Mooney, J. P. Near // *Social Indicators Research*. – 2005. – Issue 74. – P. 445–476.

8. Baker J. Equality from Theory to Action / J. Baker, K. Lynch, S. Cantillon, J. Walsh. – London : Palgrave, 2004. – 323 p.

9. Cacioppo J. T. Emotions / J. T. Cacioppo, W. L. Gardner // *Annual Review of Psychology*. – 1999. – Issue 50. – P. 191–214.

10. Choudhury S. R. Holistic model of subjective well-being. A proposed model and exploration of context / S. R. Choudhury, A. Barman // *ZENITH International Journal of Multidisciplinary Research*. – 2014. – Issue 4. – N. 3. – P. 259–278.

11. Davidson R. J. Biological bases of personality / R. J. Davidson // Derlega V., Winsted B. et al. (Eds.) *Personality: contemporary theory and research* (2nd ed.). – 1999. – Pp.103–125.

12. Diener E. Guidelines for national indicators of subjective well-being and ill-being / E. Diener // *Journal of Happiness Studies*. – 2006. – Issue 7. – N. 4. – P. 397–404.

13. Gable S. L. Good news! Capitalizing on positive events in an interpersonal context / S. L. Gable, H. T. Reis // *Advances in experimental social psychology*. – 2010. – Issue 42. – P. 195–257.

References transliterated

1. Danil'chenko T. V. Subektivnoe social'noe blagopoluchie kak nauchnaja problema / T. V. Danil'chenko // *Modern Science. – Moderní věda*. – 2015. – № 6. – S.78–90.

2. Danyl'chenko T. V. Pytal'nyk «Sub'jektyvne social'ne blagopoluchchja»: metodologichne obg'runtuvannja i procedura rozrobky / T. V. Danyl'chenko // *East European Scientific Journal*. – 2015. – № 3 (4). – S. 20 –29.

3. Il'in E. P. Jemocii i chuvstva / E. P. Il'in. – SPb. : Piter, 2001. – 752 s.

4. Kulikov L. V. Determinanty udovletvorennost'ju zhizn'ju / L. V. Kulikov // *Obshchestvo i politika* / [Red. V. Ju. Bol'shakov]. – SPb. : Izd-vo SPb. un-ta, 2000. – S. 476–510.

5. Libina A. V. Sovladajushhij intellekt: chelovek v slozhnoj zhiznennomj situacii / A. V. Libina. – M. : Jeksmo, 2008. – 400 s.

6. Ovchar O. V. Social'no-psychologichni osoblyvosti stylju spozhyvannja material'nyh blag osobamy z nyz'kym ekonomichnym statusom: avtoref. dys. na zdob. nauk. stupenja kand. psih. nauk; spec. 19.00.05 «Social'na psihologija; psihologija social'noi' roboty» / O. V. Ovchar. – NAPN Ukrai'ny ; In-t social'noi' ta politychnoi' psihologii'. – K., 2016. – 17 s.

7. Arthaud-Day M. L. The subjective well-being construct: A test of its convergent, discriminant, and factorial validity / M. L. Arthaud-Day, J. C. Rode, C. H. Mooney, J. P. Near // *Social Indicators Research*. – 2005. – Issue 74. – P. 445–476.

8. Baker J. Equality from Theory to Action / J. Baker, K. Lynch, S. Cantillon, J. Walsh. – London : Palgrave, 2004. – 323 p.

9. Cacioppo J. T. Emotions / J. T. Cacioppo, W. L. Gardner // *Annual Review of Psychology*. – 1999. – Issue 50. – P. 191–214.

10. Choudhury S. R. Holistic model of subjective well-being. A proposed model and exploration of context / S. R. Choudhury, A. Barman // *ZENITH International Journal of Multidisciplinary Research*. – 2014. – Issue 4. – N. 3. – P. 259–278.

11. Davidson R. J. Biological bases of personality / R. J. Davidson // Derlega V., Winsted B. et al. (Eds.) Personality: contemporary theory and research (2nd ed.). – 1999. – P.103–125.

12. Diener E. Guidelines for national indicators of subjective well-being and ill-being / E. Diener // Journal of Happiness Studies. – 2006. – Issue 7. – N. 4. – P. 397–404.

13. Gable S. L. Good news! Capitalizing on positive events in an interpersonal context / S. L. Gable, H. T. Reis // Advances in experimental social psychology. – 2010. – Issue 42. – P. 195–257.

Abstract

Danilchenko T. V.,
PhD (Candidate of Psychological
Science), associate professor

PSYCHOLOGICAL STRUCTURE OF SOCIAL WELL-BEING AND ILL-BEING

In the article the results of the empirical research (N=436) structures of subjective social well-being (SSWB) are shown. This considered as an integrated social-psychological phenomenon, which reflects comprehension and an estimation of social functioning based on the parity between level of pretensions and degree of satisfaction of social needs of the subject. Its nonlinear nature is underlined. The structures of linear (regressive) and nonlinear (neural networks) well-being and ill-being models are compared.

It is shown that the main component SSWB is the social perceptibility. In-group of «flourishing» and it is connected with public representation (professional work, communication with friends). Respondents of this group are focused on standards of social success. In «unsuccessful» group, close people connect the social perceptibility with emotional acceptance. That is they are focused first on «the closest circle».

Experience of social connectivity also has its own specificity. In «flourishing» group, the social connectivity has less significance. It is perceived as «a normal» background. Experience of ill-being is connected with orientation deficiency of social needs, especially in emotional acceptance. «Unsuccessful» experience social connectivity through its negative side - social isolation. They feel themselves unrealized in the public plan and isolated in the relations both in the closest circle, and in contact groups.

Respondents with «average» level SSWB had no its accurate psychological structure that is a sign of its variability. Whereas representatives of «flourishing» and «unsuccessful» groups had more differentiated structure

SSWB that is evidence about higher level of the reflection of social experiences.

Thus, social well-being and ill-being has various psychological structures. The given fact stipulates the different approaches in psychological work with positive and negative forms.
